

ТЕМАТИЧНА МРЕЖА ПО АДАПТИРАНА ФИЗИЧЕСКА АКТИВНОСТ
СПОНСорирана и Призната от Европейската Комисия в рамките на
Програмите СОКРАТ
Образователна и социална интеграция на лица с увреждания
чрез физическа активност

Независимо от поощряването и регулирането на интеграцията на хората с увреждания, факт е че твърде много хора все още са изключени и лишени от възможности за пълноценно участие в обществото. Само в Европа лицата с увреждания надхвърлят 10 % от общата популация. Тези хора имат право на същите човешки права, както всички други граждани. По същия начин, както са нарастващо важни в икономическо отношение, спортът и физическите упражнения са съществена характеристика на физическо, емоционално и социално благополучие на лица с увреждания и специални нужди.

Въпреки че принципът на Нормализация възниква в Европа преди повече от 30 години, в действителност децата и възрастните с увреждания често не участват в програми за физическа активност и спорт и понякога възприемат участието си като неуспешно и неподходящо възможностите им. Учителите все още показват заклеймяващо отношение към индивидите с увреждания. Отчасти това се дължи на липса на знание. Европейската образователна система е неподготвена да посрещне нуждите на хората с увреждания в интегрирани условия. С оглед запълването на тази образователна празнина през 1999 беше създадена Тематичната мрежа за образователна и социална интеграция на лица с увреждания чрез Адаптирана физическа активност (THENAPA) за да определи и развие европейското измерение на Адаптираната физическа активност (АФА). Целта на THENAPA беше да подобри образованието на специалистите по АФА в Европа за подобряване качеството на живота на хората с увреждания.

Задачите на THENAPA бяха:

- Да анализира съществуващите структури на образование и квалифициране, междууниверситетски структури, Европейската асоциация по АФА, правителствени организации и структури, и национални федерации, рехабилитационни центрове, специални училища за увредени индивиди.
- Да създаде мрежа за “размисъл и действие”, поддържаща образователната и социална интеграция на лицата с увреждания чрез адаптирана физическа активност в различните страни-партньори.

Крайният резултат от THENAPA води до две главни постижения:

- Създаването на осъвременени и адекватни програми по АФА в Европа благодарение на дефинирането на “твърд-центален” профил на специалиста по адаптирано физическо възпитание и дейности на различни образователни нива, така че беше дефиниран “идеалният профил” на специалиста по АФА (**формираща база – “образователна база”**),
- Създаването и осъществяване на национални групи за реализационни и интеграционни стратегии, които могат да подпомогнат решаването на националните проблеми относно интегрирането на увредени лица чрез физическа активност (**интеграционна база – разделена на “приобщаване в уроците по физическо възпитание в обикновеното училище” и “спортна интеграция”**).

По време на 3-годишното съществуване на THENAPA представители експерти от 23 европейски страни разработиха обща програма по АФА и спорт, която да бъде включена в курсовете за висше образование на додипломно и следдипломно ниво за студенти по Физическо възпитание, Рехабилитация, Рекреация и Спорт. Всяка страна-членка е направила доклад за положението на хората с увреждания в образованието и спорта. Въз основа на тези доклади THENAPA формулира препоръки за интеграционни стратегии за лица с увреждания чрез АФА в училища, рекреационни и спортни условия.

ПРЕПОРЪКИ НА ПРОЕКТ THENAPA

Приобщаване във физическото възпитание (ФВ)

Важна стъпка за осигуряване на интеграция е поощряването на приобщаващо образование, което не трябва да е насочено само към хората с увреждания, но и към обществото като цяло с оглед да го подготви адекватно да живее с хората с увреждания. Адаптираното физическо възпитание е за тези, които по някаква причина не са в състояние да участват безопасно и успешно в редовното физическо възпитание. То представлява адаптиране, модифициране и променяне на физическата дейност за да бъде подходяща за лица с увреждания, както и за лица без увреждания.

Часовете по ФВ

1. Интеграцията трябва да започне от детската градина.
2. Часовете по физическо възпитание и часовете за специална подготовка на учителите по физическо възпитание от предучилищно и начално училищно ниво трябва да бъдат увеличени.
3. Съгласно Световната здравна организация, часовете за ФВ трябва да бъдат увеличени на всички нива на образование.

Приобщаване и ФВ

1. Учителите по физическо възпитание трябва да осигурят толкова адаптация, колкото е необходима за всяко дете. Учителите по физическо възпитание трябва да адаптират уредите/съоръженията и да правят възможни дейностите дори когато детето е тежко увредено.
2. Адаптацията трябва да засегне педагогическите методи, материали и стратегии, и учебния план.
3. Учениците, нуждаещи се от специално образование не трябва да бъдат изключвани от ФВ. Учителят по физическо възпитание трябва да реши да води курс по ФВ под наблюдението на лекар и на родителите на увреденото дете.
4. Специалистите по АФА и учителите по ФВ трябва да бъдат включени в психо-педагогическите комисии, тъй като тези комисии вземат решения относно менталните и академичните образователни нужди на увредените ученици и те често изключват физическото възпитание на увредения.
5. Програмата по физическо възпитание трябва да бъде третирана като задължителна част на общото образование на увредените деца. Всяко дете

с увреждане има право да участва във физическа активност и трябва да бъде оценявано в тази област.

Обучение на учителите

1. Разширяването на количеството и качеството на съдържанието на курсовете, както и на практическия опит трябва да подобри образованието на специалистите.
2. Известно количество от задължителни курсове трябва да бъдат предлагани в университетските степени по ФВ.
3. Студентите по ФВ трябва да следват задължителни курсове по АФА.

Законодателство за приобщаване

1. В някои страни съществува законодателство за приобщаване в АФА, но то трябва да бъде много по-детайлно и точно. Това е последица от факта, че много средни училища нямат същата система на образование.
2. АФА трябва да бъде предмет на основния закон за образование, защото в много страни има закон за специалното образование, но само в някои от тях образователният закон включва ФВ.
3. Да има политика на интегриране и приобщаване чрез оценяване на качеството на опита на детето и на самия процес на интеграция.
4. Трябва да бъде създадена система за контрол на процесите на интеграция и приобщаване.
5. Трябва да бъде създаден закон за интеграцията, но не за условията на интеграция.

Интеграция на лица с увреждания чрез спорт и адаптирана физическа активност

Развиването на състезателен и рекреативен спорт за лица с увреждания е важно за подобряването на качеството на техния живот, както и за тяхното физическо, психологично и социално благополучие. Броят на спортистите с увреждания е малък в повечето европейски страни. Повечето от представителите на THENAPA анализират, че ограниченият брой на хората с увреждания, участващи в спортни дейности може би се дължи на различни причини, като различни бариери (физически, социални, икономически), липса на информация за спортни практики за хора с увреждания, слабо коопериране между структури, недостатъчно специалисти по АФА. Препоръките на THENAPA за приобщаване в спорт и адаптирана физическа активност са:

1. Необходимо е образование. Трябва да бъде създадена система за насочване на работа в спортните федерации и асоциации за хора с увреждания на повече специалисти по АФА и треньори, които имат адекватни знания в областта, както и професионални умения.
2. Трябва да бъде развивано и финансово подкрепено интегрирането и кооперирането между спортове за неинвалиди и инвалиди.
3. Всяка страна трябва да засилва връзките между спортните федерации за инвалиди и неинвалиди чрез адаптиране на правилата и регулирането на различни спортни дейности.
4. Правителствата, заедно с неправителствените организации, трябва да поемат отговорността за развитието на национални политики към еднакви

- възможности за участие на всички нива на спорт и за развиването на спорт за хора с увреждания чрез финансирането и организирането на условията на околната и социалната среда.
5. Трябва да бъде подобрена достъпността до спортните съоръжения.
 6. Интеграционните дейности трябва да варират, съгласно вида на индивидуалните увреждания, желания и възможности.
 7. Индивидуалната и груповата интеграция, кооперирането и социалното взаимодействие трябва да бъдат основата на спорта за хора с увреждания.

Физическата дейност играе важна роля в активния начин на живот и смисленото свободно време. Нуждите, мотивите, способностите и ограниченията, предизвикани от инвалидност, болест или всяка друга причина, трябва да се познават от професионалистите, работещи с движение, физическа активност и спорт.

За да прилагат такъв положителен подход, специалистите в образованието, рехабилитацията, рекреацията и спорта се нуждаят от професионално обучение по адаптирана физическа активност.

Ето защо е необходимо образователните програми за специалисти на всички нива да включват основните изисквания и практически опит в адаптирането на физически дейности главно в контекста на разширяващото се разбиране за интеграция на хората със специални нужди.

Благодарение на Главната дирекция за образование и култура на Европейската комисия през 1999 стартира Тематична мрежа по образователна и социална интеграция на лица с увреждания.

Експерти направиха анализ на базовото знание по Адаптирана физическа активност (АФА) във всички програми на всички нива и беше дефиниран фундаменталният профил на специалистите.

Този "идеален профил" може да бъде сравняван с обучението на различни образователни нива във всички европейски страни.

Съгласно дефиницията на Европейски кредит, (1 кредит = ± 24 часа работа за студента, включваща участие в лекции или практическо обучение + време за учене и изпитване). 60 кредита за година могат да бъдат считани за една академична година на редовно обучение.

По-малко от 60 кредита за година могат да бъдат считани като определен брой АФА-кредити, включени в учебния план на студента или за цялостно професионално обучение на ниво доброволец, инструктор или треньор; Експертите от мрежата са:

- изследвали на национално ниво съдържанието на програмите в четирите области-обект на АФА: рехабилитация, физическо възпитание, рекреация и спортна практика.
- изследвали са броят на кредитите за професионално обучение по Адаптирана физическа активност на всичките съществуващи нива в техните страни.

Въз основа на резултатите от тези изследвания Експертите

определят идеалното съдържание на програмите, считайки че следните модули трябва да бъдат включени във всички учебни планове, съобразно нивото и задачите на образователната програма:

- Обща представа за АФА
- Приложни хуманитарни/спортни науки към АФА
- Приложно оценяване
- Приложно знание за инвалидност, увреждане, хандикап
- АФА и спортни техники
- Приложна изследователска методология
- Програмиране на АФА-тренировка
- Класификационна система
- Социална околна среда
- Достъпност, съоръжения и екипировка
- Практически опит в АФА

Препоръчват АФА да се включи в началното обучение на специалистите по рехабилитация, физическо възпитание и спорт.

Идеалният брой кредити е следният:

Професионално образование по	Н И В О				
	Доброволец	Инструктор	Треньор	Бакалавър	Магистър
-Рехабилитация	-	-	-	7	11
-Физическо възпитание	-	-	-	6	15
-Рекреация	9	10	11	8	17
-Спорт	-	-	17	16	29

В заключение Експертите препоръчват:

- на национално ниво:
 1. да се разработи план за действие в който АФА трябва да бъде задължителна във всички програми за обучение по рехабилитация, физическо възпитание, рекреация и спорт на различните нива на професионално обучение;
 2. всички специалисти по физическа активност трябва да имат призната образователна квалификация в областта на АФА с оглед да се осигури интегрирането на индивидите със специални нужди;
 3. квалификация в областта на АФА трябва да бъде включена в началното, допълнителното и продължаващото образование.
- на европейско ниво: да бъдат развити стандартизирани програми на обучение, обща терминология и понятия, обмяна на информация и опит, транснационално партньорство, еквивалентност в АФА.